

Bogdan VÎRJAN

Criminologie

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2024-

Cuprins

TITLUL I. ASPECTE INTRODUCTIVE.....	5
Capitolul I. Necesitatea criminologiei	7
Capitolul II. Caracterul interdisciplinar. Relația criminologiei cu alte științe.....	9
Secțiunea I. Relația criminologiei cu sociologia juridică.....	9
Secțiunea II. Relația criminologiei cu psihologia	10
Secțiunea III. Relația criminologiei cu dreptul procesual penal.....	10
Secțiunea IV. Relația criminologiei cu dreptul penal.....	11
Secțiunea V. Relația criminologiei cu politica penală.....	12
Secțiunea VI. Relațiile dintre criminologie, dreptul penal și politica penală având ca scop controlul fenomenului criminal	14
Capitolul III. Planul materiei	16
TITLUL II. CERCETAREA CRIMINOLOGICĂ	17
Capitolul I. Ce este criminologia?	18
Capitolul II. Obiectul cercetării criminologice	21
Secțiunea I. Scurte considerații introductive.....	21
Secțiunea II. Fenomenul criminal	22
1. Crima. Înțelesurile posibile ale noțiunii de crimă	24
2. Criminalul. Noțiune	41
3. Criminalitatea. Noțiune. Clasificare. Posibilități de evaluare	46
3.1. Noțiunea de criminalitate.....	46
3.2. Sfera de cuprindere a noțiunii de criminalitate	47
3.3. Sensurile noțiunii de criminalitate	49
3.4. Trăsăturile criminalității	50
3.5. Criterii de evaluare a criminalității. Clasificarea criminalității	52
Secțiunea III. Reacția socială	71

1. Dublul caracter al cercetării criminologice	72
2. Conținutul reacției sociale împotriva criminalității.....	73
3. Modele de reacție socială.....	75
3.1. Modelul represiv.....	76
3.2. Modelul preventiv.....	77
3.3. Modelul apărării sociale	78
3.4. Modelul curativ.....	79
Capitolul III. Metodologia cercetării criminologice	80
Secțiunea I. Introducere.....	80
Secțiunea II. Modalități de cunoaștere în cercetarea criminologică.....	80
1. Cunoașterea descriptivă	81
2. Cunoașterea cauzală.....	83
3. Cunoașterea dinamică	84
4. Cunoașterea axiologică	85
Secțiunea III. Procedee utilizate în cercetarea criminologică.....	86
1. Metode	86
1.1. Metoda inductivă	88
1.2. Metoda deductivă	88
1.3. Metoda empirică.....	89
1.4. Alte metode de cercetare	93
2. Tehnici de cercetare	96
2.1. Tehnicile macro-criminologice.....	97
2.2. Tehnicile micro-criminologice	100
2.3. Alte tehnici de cercetare	101
Secțiunea IV. Scopul cercetării criminologice	107
Secțiunea V. Funcțiile cercetării criminologice	107
Capitolul V. Definiția criminologiei	109
TITLUL III. CRIMINOLOGIA ETIOLOGICĂ. EXPLICAȚIILE ETIOLOGICE PRIVIND FENOMENUL CRIMINAL	112
Capitolul I. Aspecte introductive.....	113

Secțiunea I. Teoriile criminologice	113
Secțiunea II. Definiția criminologiei etiologice	114
Capitolul II. Cesare Beccaria și școala clasică	116
Secțiunea I. Aspecte introductive	116
Secțiunea II. Împrejurările în care a fost publicată lucrare Despre delikte și pedepse	118
Secțiunea III. Ideile expuse de Cesare Beccaria.....	120
1. Codificarea infracțiunilor și a pedepselor prin adoptarea unui corp de legi scrise, clare și accesibile	120
2. Justificarea pedepsei prin caracterul ei retributiv, descurajant și, prin urmare, util pentru menținerea ordinii în societate	122
3. Necesitatea ca pedepsele aplicate să fie moderate, dar inevitabile și prompte.....	123
4. Desființarea pedepsei cu moartea	124
5. Reformarea procedurii penale prin introducerea sistemului acuzatorial și a principiului publicității judecătii și a probelor	126
6. Desființarea torturii ca procedeu de anchetă, ca mijloc de obținere a probelor	127
7. Necesitatea prevenirii infracțiunilor.....	127
Secțiunea IV. Actualitatea gândirii beccariene	128
Secțiunea V. Importanța operei lui Cesare Beccaria.....	130
Capitolul III. Principalele școli criminologice.....	133
Secțiunea I. Școala clasică	133
Secțiunea II. Școala geografică sau cartografică.....	135
Secțiunea III. Școala de la Lyon.....	138
Secțiunea IV. Școala sociologică	139
Secțiunea V. Școala interpsihologică	141
Secțiunea VI. Școala socialistă.....	144
Capitolul IV. Școala pozitivistă italiană	145
Secțiunea I. Împrejurările care au favorizat apariția pozitivismului italian.....	146
Secțiunea II. Cesare Lombroso	153

1. Teoria anormalității biologice.....	155
2. Importanța acestei teorii.....	158
Secțiunea III. Raffaele Garofalo.....	160
1. Teoria anormalității morale.....	161
2. Importanța acestei teorii.....	164
Secțiunea IV. Enrico Ferri.....	165
1. Teoria anormalității bio-psiho-sociale	166
2. Contribuția lui Ferri la dezvoltarea gândirii criminologice.....	170
Secțiunea V. Principalele trăsături ale școlii pozitivistice	172
Capitolul V. Teoriile etiologice	173
Secțiunea I. Introducere.....	173
Secțiunea II. Caracteristicile teoriilor etiologice	175
Secțiunea III. Teoriile de orientare psiho-biologică	176
1. Teoriile eredității.....	176
2. Teoria bio-tipologică.....	178
3. Teoria constituției bio-psiho-sociale și a inadaptării sociale	181
4. Teoria constituției criminale	184
5. Teoria endocrinologică	186
6. Teoria genetică.....	188
Secțiunea IV. Teoriile de orientare psiho-socială.....	191
1. Teoria arealurilor infracționale (Școala ecologică de la Chicago).....	193
2. Teoria dezorganizării sociale	195
3. Teoria asociațiilor diferențiate	196
4. Teoria conflictelor de culturi.....	199
5. Teoria subculturilor delincvențiale	202
6. Teoria anomiei sociale	203
7. Teoria „oportunităților diferențiate”	205
8. Teoria angajamentului	206
9. Teoria apărării sociale.....	208
10. Teoria apartenenței sociale.....	209
Secțiunea V. Teoriile de orientare psiho-morală.....	210
1. Sigmund Freud și contribuția sa la dezvoltarea gândirii criminologice	212
2. Teoria criminalului nevrotic.....	217

---

3. Teoria personalității antisociale	219
4. Teoria instinctelor	220
5. Teoria personalității criminale	221
TITLUL IV. CRIMINOLOGIA DINAMICĂ. TEORIILE NONCAUZALE.....	224
Capitolul I. Teorii privind trecerea la act ca prelungire a explicațiilor etiologice.....	226
Secțiunea I. Modele particulare de trecere la act.....	226
1. Modelul lui Étienne de Greeff	226
2. Modelul Jean Pinatel.....	227
3. Modelul Howard Becker.....	228
Secțiunea II. Modelul general al „arborelui”.....	229
Capitolul II. Teoriile dinamice	231
Secțiunea I. Teoria reținerii.....	231
Secțiunea II. Teoria strategică.....	233
Capitolul III. Situația actuală a teoriilor care încearcă să explice comportamentul criminal.....	235
Bibliografie.....	239

TITLUL I

ASPECTE INTRODUCTIVE

Lucrarea de față se adresează în special studenților de la facultățile de drept din anul II și urmărește să realizeze o prezentare succintă a principalelor probleme pe care le ridică zona infracționalității. Bineînțeles că cercetările criminologice acoperă o sferă foarte largă de preocupări, criminologia fiind o știință nenormativă care interferează cu alte discipline, cum ar fi dreptul penal, sociologia sau psihologia. În aceste condiții, este evident că în această lucrare este prezentată doar o parte, mai importantă spunem noi, din sfera de preocupări a cercetării criminologie.

În cadrul lucrării, pentru început regăsim câteva explicații cu privire la necesitatea criminologiei și caracterul interdisciplinar al acestei științe, după care sunt analizate cele două obiecte ale cercetării criminologice, fenomenul criminal și reacția socială, pe care o întâlnim în literatura de specialitate și sub denumirea de practica anticriminală. Vom observa că, în cadrul criminologiei, întâlnim două obiecte de cercetare, datorită faptului că această știință are un dublu caracter: atât fundamental sau teoretic, cât și practic sau aplicativ.

În continuare, vor fi analizate aspecte care țin de cercetarea criminologică, sens în care vor fi prezentate cele mai importante modalități de cunoaștere care sunt folosite de cercetarea criminologică, precum și procedeele la care apelează această știință pentru culegerea de date și interpretarea acestora în scopul atingerii obiectivelor urmărite în cadrul cercetărilor efectuate. Totodată, regăsim în cadrul lucrării explicații privind scopul și funcțiile cercetării criminologice, precum și o încercare de definire a criminologiei.

Nu în ultimul rând, având în vedere numărul foarte mare de concepte și explicații care au fost adoptate cu privire la fenomenul criminal, am încercat să facem o selecție a celor mai interesante teorii care încearcă să explice cauzele care generează criminalitatea. Primele teorii cu privire la fenomenul criminal le regăsim în cadrul primelor școli de gândire criminologică, iar teoriile care au apărut ulterior au fost grupate în două categorii distincte: teorii etiologice și teorii noncauzale.

Capitolul I

Necesitatea criminologiei

Criminologia este o materie interdisciplinară și nenormativă care acoperă o sferă extinsă de preocupări. După cum vom vedea pe parcurs, această disciplină are o dublă finalitate, având în vedere că:

- pe de o parte, se ocupă de cercetarea cauzelor comportamentului antisocial, ceea ce presupune o cercetare fundamentală sau teoretică;
- pe de altă parte, încearcă să identifice cele mai bune modalități de prevenire și combatere a criminalității, precum și de tratament al comportamentului antisocial, ceea ce presupune o cercetare aplicativă sau practică¹.

Așa cum s-a afirmat în doctrină, doar o bună cunoaștere a cauzelor care generează un anumit tip de criminalitate în toată complexitatea sa permite găsirea celor mai adecvate metode de combatere a acestuia, motiv pentru care putem spune că criminologia este o *știință pură* și o *știință aplicativă*². Nu pot fi propuse soluții eficiente de prevenire și combatere, sau cel puțin de limitare a unui anumit tip de fenomen criminal, dacă nu îl cunoaștem în profunzimea sa și dacă nu îi înțelegem cauzele, condițiile care îl generează și/sau îl favorizează.

Această dublă finalitate a cercetării criminologice determină dublul său caracter, atât de știință fundamentală, cât și de știință aplicativă³. Pe cale de consecință, putem spune că criminologia are în același timp și un caracter complex, având în vedere că este o știință care întrunește atât caracteristicile științelor *fundamentale sau pure*, cât și caracteristicile *științelor aplicate sau practice*. Conceptele cu care operează criminologia, cum ar fi crima, criminalul sau criminalitatea, deși sunt specifice

---

¹ G. Canepa, *L'épistémologie et la recherche criminologique*, R.D.P.C., nr. 8/1971, p. 764, apud V. Cioclei, *Manual de criminologie. Curs universitar*, ed. a 6-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 29.

² R. Vouin, J. Léauté, *Droit pénal et criminologie*, P.U.F., Paris, 1956, p. 22.

³ V. Cioclei, *op. cit.*, pp. 28-29.

științelor fundamentale, totuși nu au semnificație specifică criminologiei decât atunci când sunt aplicate în practică⁴.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate⁵, cercetarea criminologică presupune un ansamblu de demersuri care urmăresc obținerea unei imagini cât mai coerente asupra fenomenului criminal, lăsând însă tot timpul loc pentru îndoială. Adevărul este că criminologia este o disciplină în care întrebările sunt mult mai numeroase decât răspunsurile.

---

⁴ H. Ellenberger, *Recherche clinique et expérimentale en criminologie, contributions à l'étude des sciences de l'homme*, Ed. P.U.M., 1968, Montreal, p. 7 și urm., apud R.M. Stănoiu, *Criminologie*, Vol. I, Ed. Oscar Print, București, 1995, p. 103.

⁵ V. Cioclei, *op. cit.*, p. 2.